

festive, a reprezentațiilor oferite de asociațiile culturale amintite, de grupurile corale sau chiar de trupe de interpreți amatori de teatru sau de muzică cultă. Festivitățile adunărilor generale ale „Astrei” (1875) sau ale „Societății pentru un fond de teatru român”, Adunările cercuale ale despărțământului Reghin însoțite de reprezentații teatrale și folclorice sunt prilejuri de destindere, dar și de emoționale manifestări naționale. Abordarea și descrierea, uneori cu lux de amănunte, a momentelor amintite se integrează în tematica proiectată și conceptualizată a monografiei, oglindind și prin aceste fațete ale modernității, specificul modernizării societății reghinene în ansamblul său și cu precădere al societății românești.

Folosind o bogată literatură istorică, statistică și sociologică edită (monografii tematice, lucrări de statistică, studii și articole), investigând numeroasele cotidiene și reviste transilvănene și fonduri arhivistice furnizoare de contribuții și date inedite, folosind metodologii moderne în abordarea și conturarea tematicii și discursului investigațional, autoarea reușește să închege o monografie aparte, prin subiectele abordate și să surprindă specialistul sau cititorul mai puțin avizat prin acuratețea argumentației și stilul fluent al scrisului. Adăugând prezența unor anexe documentative inedite, bibliografia selectivă, indici de nume de localități, persoane și instituții, autoarea împlinește un act frumos de acuratețe și calitate științifică.

Vasile Dobrescu*

Andrea Ciampani, Romano Ugolini (eds.), *The Great War. A European Commitment of Research and Reflection*, vol. VI, Roma, Rubbettino Editore, 2019, 585 p.

DOI: 10.2478/amsh-2023-0012

Andrea Ciampani (27 februarie 1960) este un istoric italian și profesor de istorie contemporană în cadrul Departamentului de Jurisprudență, Economie, Politică și Limbi Moderne al Libera Università degli Studi Maria

Ss. Assunta din Roma.

A semnat peste 100 de lucrări, în care analizează istoria mișcărilor sociale și politice moderne și contemporane. Dintre acestea,

---

* Independent Researcher, Retired Professor “Petru Maior” University of Târgu Mureș

amintim: *La questione sindacale dell'evoluzione delle politiche strategiche della sicurezza in Italia. Osservazioni storico-metodologiche* (Roma: 1998); *L'Europa sociale e la Confederazione Europea dei Sindacati* (Bologna: 2010, în colaborare cu Emilio Gabaglio); *Giulio Pastore (1902-1969). Rappresentanza sociale e democrazia politica* (Roma: 2020) etc.

Romano Ugolini (25 august 1945-23 iunie 2020) a fost un istoric italian și profesor universitar de istorie contemporană și a Risorgimento-ului italian în cadrul Universității din Palermo, Universității din Perugia și al Universității „La Sapienza” din Roma.

Alături de interesul constant față de editarea corespondenței contelui Camille Cavour și a operei lui Giuseppe Garibaldi, s-a remarcat prin coordonarea și editarea a peste 100 de cercetări asupra trecutului contemporan și a mișcării risorgimentale. *Garibaldi. Genesi di un mito* (Roma: 1982), *Risorgimento e Liberazione. Diario di Roma 1943-1944 di Umberto Ferrari* (Roma: 1994) sau *Ugo La Malfa: tra politica italiana e scenari internazionali* (Capodarco di Fermo: 2005), reprezintă lucrări relevante în acest sens.

The Great War. A European Commitment of Research and Reflection este un volum editat de către Andrea Ciampani și Romano Ugolini la Rubettino Editore din Roma în anul 2019. Acesta reunește lucrările susținute de către o serie de specialiști europeni ai primei conflagrații mondiale pe parcursul unei conferințe internaționale organizate la Roma în 2015 cu scopul de a ne aduce la lumină noi direcții de cercetare a problemei.

Foreword (pp. 5-10) reprezintă preambulul lucrării de față, în care Romano Ugolini evidențiază esențializat multiplele demersuri editoriale și dezbateri istoriografice asupra subiectului. În mod special, autorul demonstrează că acest volum ne propune o analiză amplă și inedită a Marelui Război din cele 14 țări europene aduse în discuție, dar și o exegeză detașată de anumite clișee și laitmotive, care, treptat, au devenit caduce în scrisul istoric universal. Astfel, lucrarea reprezintă „o nouă contribuție importantă la sursele istorice care se ocupă de conflict” (p. 9).

Preambulul volumului este completat de un *Opening Address* (pp. 13-16) susținut de către președintele Comitetului pentru Aniversările de interes național al Președinției Consiliului de Miniștri, Franco Marini. Acesta ne conturează o imagine de ansamblu a desfășurării primei conflagrații mondiale în Europa și a efectelor sale ulterioare, marcând necesitatea unei viziuni inteligibile a decidenților politici pentru asigurarea permanentă a securității și unității europenilor.

Analizele lui Andrea Ciampani (*A European Perspective in the Historiography of the Great War*, pp. 17-38) și Romano Ugolini (*The Istituto per la storia del Risorgimento italiano and the Great War*, pp.

39-75), prefigurează cele două părți majore ale volumului. Acestea ne oferă o privire retrospectivă asupra diversității izvoarelor istorice și a dificultății de reconstituire a originilor și a evoluției temei abordate, care, treptat, s-a instituționalizat și a cunoscut noi interpretări.

Prima parte, *The European Historiography of the Great War: a First Overview*, cuprinde 14 studii, care reprezintă un amplu inventar al demersurilor editoriale dedicate fenomenului în spațiul francez (Rémi Dalisson, *French Historiography of the Great War: from the "Battle-History" to the Total, Social History of a Specific War (1918-2015)*, pp. 79-88) și german (Gerhard Hirschfeld, *The New German Historiography of the First World War*, pp. 89-98). Totodată, au fost dezbătute cercetările asupra problemei din scrisul istoric austriac (Stefan Wedrac, *Austria and the Memory of the First World War*, pp. 99-108) și maghiar (László Csorba, *Issues and Historiography of the Great War*, pp. 109-116). De un interes deosebit se bucură inclusiv exegezele din circuitul științific rusesc (Giovanna Cigliano, *The First World War in Recent Russian Historiography*, pp. 117-150) și turcesc (Fabio L. Grassi, *On Turkish Historiography*, pp. 151-168).

Alături de acestea, contributorii volumului au repertoriat o serie de analize asupra primei conflagrații mondiale din alte teritorii europene precum Marea Britanie (Domenico Bruni, *British Historiography*, pp. 169-180) sau România (Ion Cârja, *Between History and Historiography: Romanians from the Austro-Hungarian Army serving on the Fronts during the Great War*, pp. 181-218). Aimilia Themopoulou (*Perceptions of the Great War in Greece*, pp. 239-254), Małgorzata Kiwior-Filo (*Polish Historiography*, pp. 255-268) sau Michel Dumoulin (*The Belgian Historiography on the Great War. Between Regional and European Perspective*, pp. 269-288), nuanțează o nouă perspectivă regională a subiectului. Viziunea spaniolă (Carolina García Sanz, *Neutrality throughout the Great War. An Insight from Spanish International History*, pp. 289-304) și italiană asupra fenomenului (Ester Capuzzo, *Italian Historiography*, pp. 305-325), încununează această parte a lucrării.

Dintre aceste contribuții, remarcăm studiul istoricului Ion Cârja, care ne propune o amplă analiză calitativă, dar, mai ales, cantitativă a numeroaselor lucrări românești și străine asupra Primului Război Mondial și Marii Uniri Naționale de la Alba-Iulia (1918). De asemenea, ni se înfățișează atât temele cultivate preponderent, cât și cele mai mult sau mai puțin neglijate de către istorici, deschiderea treptată a problemei spre noi abordări interdisciplinare, dar și multiplele schimbări survenite în scrisul istoric românesc din perioada interbelică și până în cea postdecembristă. Nu în ultimul rând, observăm accentul deosebit pus asupra unor specialiști ai fenomenului (Liviu Maior, Nicolae Bocșan etc.) și a unor lucrări jurnalistice și memorialistice relevante. Astfel,

autorul subliniază că „istoriografia română a dovedit, prin inițiative individuale sau colective, determinarea sa de a folosi oportunitatea oferită de contextul acestui centenar [2014], explorând sau reexaminând o problemă care este departe de a fi epuizată” (p. 181).

Cei 12 autori ai celei de-a doua părți a lucrării de față, *A European Perspective on Italy during the Great War*, ne propun o lectură imagologică a desfășurării conflagrației exclusiv la nivelul spațiului italian, evidențiind atitudinea altor etnii față de acest eveniment. De pildă, Holger Afflerbach (*Italy in the Great War as seen from Germany*, pp. 329-340), Laura Fournier-Finocchiaro, Jean-Yves Frétygné (*Italy in the Great War as seen from France*, pp. 341-361) și Fulvio Cammarano (*Italy in the Great War as seen from Great Britain*, pp. 363-380), reconstituie viziunea Europei Occidentale asupra problemei. Alți exegeți tratează poziția Europei Central-Estice față de temă (Stefan Malfër, *Italy in the Great War as seen from Austria*, pp. 381-389; Gábor Andreides, *Italy in the Great War as seen from Hungary*, pp. 391-400; Rudolf Dinu, *Romania, the Issue of the War against the Central Empires and the Relationships with Italy (1914-1916)*, pp. 401-429). Percepția balcanică și orientală este surprinsă de către Rita Tolomeo (*Italy in the Great War: a Perspective from Bulgaria. Nikola Genadiev's Visit to Rome*, pp. 431-456), Francesco Guida (*Italy in the Great War as seen from Greece*, pp. 457-480) și Cengiz Çağla (*Italy in the Great War as seen from Turkey*, pp. 481-486).

Totuși, constatăm că finalul acestei părți ne arată o analiză mixtă a temei, care dezvăluie opinia altor țări ale Europei Centrale și Occidentale, dar și a Peninsulei Iberice. Lucrările lui Dries Vanysacker (*The Enigma of the Presence of Italian Soldiers in Belgium during the First World War: the Places and the History*, pp. 487-518), Joanna Sondel-Cedarmas (*Italy during the First World War as seen from Poland*, pp. 519-536) și Fernando García Sanz (*Spanish-Italian Relations and the Great War Outbreak*, pp. 537-557), sunt relevante în acest sens.

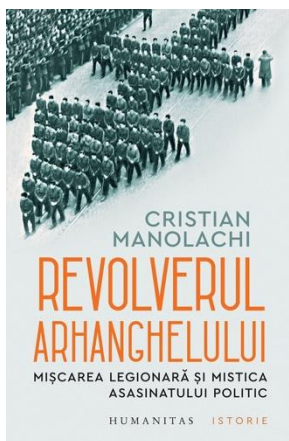
Dintre studiile de față, demn de reținut este cel semnat de către Rudolf Dinu, în care sintetizează istoria raporturilor diplomatice, politice și militare dintre România și Italia pe parcursul primei conflagrații mondiale. Contextualizarea problemei pornește de la analiza aderării României la Tripla Alianță (1883), percepută drept „elementul care stă la baza politicii externe și de securitate a României până la izbucnirea Primului Război Mondial” (p. 401). Acest context cuprinde inclusiv jocurile de culise ale politicii româno-italiene, mișcarea memorandistă din Transilvania (1892-1894), criza bosniacă (1908-1909), politica externă a premierului I.C. Brătianu, Războaiele Balcanice (1912-1913), dar și relația tensionată a României cu Austro-Ungaria. În susținerea tezei sale calitative, autorul apelează

atât la deducție, inducția completă sau științifică, cât, mai ales, la o varietate de documente arhivistice, articole, studii și lucrări istorice engleze, franceze, italiene și românești, demonstrând astfel că este un exeget al subiectului.

Datorită studiului lui Holger Afflerbach, lucrarea este însoțită de opt imagini sugestive, care surprind diferite caricaturi, hărți și portrete ale unor demnitari austro-ungari și germani din timpul Marelui Război (pp. 331-332, 335-337), iar, la finalul acesteia, remarcăm și un *Index of Names* (pp. 559-578).

Concluzionând, volumul de față reprezintă o cercetare necesară, relevantă în istoriografia națională și universală asupra Primului Război Mondial printr-o lectură atractivă și inedită a problemei, adresată atât specialiștilor, cât și publicului larg. Printr-o documentare riguroasă și o scriitură accesibilă, contribuțiile lucrării surprind imaginea amplă și inteligibilă a unui fenomen cu cauze și efecte multiple, care au avut un impact major nu doar asupra evoluției țărilor continentului european, ci a întregii umanități.

Andrei Mic*

Cristian Manolachi, *Revolverul Arhanghelului – Mișcarea legionară și mistica asasinatului politic*, București, Editura Humanitas, 2023, 271 p.

DOI: 10.2478/amsh-2023-0013

Cristian Manolachi este un tânăr istoric, născut în anul 1987, cu studii la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Istorie și Filosofie. Pe parcursul studiilor de licență și masterat s-a preocupat de istoria mentalităților colective, iar în cadrul tezei de doctorat a studiat evoluția extremei drepte și consecințele violențelor din România în perioada interbelică. În cadrul studiilor postdoctorale a tratat problema marilor afaceri de corupție din România în sec. XIX-XXI, și implicațiile acestui fenomen în societatea românească. Este un om activ în cadrul activităților legate de urbe, prin diferite apariții în mass-media, la emisiuni cu caracter istoric la radio și televiziune. În prezent este coordonatorul Centrului de Cultură Urbană din Cluj-Napoca.

Cartea *Revolverul Arhanghelului - Mișcarea Legionară și Mistica Asasinatului Politic* este prezentată de autor ca o lecție de istorie a ceea

---

* PhD. Candidate, Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, andreimic1998@yahoo.com